

Tomasz Brzeziński, Anna Mathews, Kancelaria Wawrzynowicz i Wspólnicy

Obowiązki informacyjne wynikające z REMIT

dla uczestników rynków energii elektrycznej i paliw gazowych

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1227/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (dalej: „Rozporządzenie” lub „REMIT” - od angielskiej nazwy Rozporządzenia tj.: Regulation on wholesale Energy Market Integrity and Transparency) od 28 grudnia 2011 r. obowiązuje bezpośrednio w polskim porządku prawnym (na mocy art. 288 Traktatu UE Rozporządzenie jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich i nie wymaga implementacji), przy czym zgodnie z art. 22 REMIT stosowanie przepisów Rozporządzenia dotyczących raportowania transakcji odroczone do czasu wydania przez Komisję Europejską („KE” lub „Komisja”) aktów wykonawczych do REMIT (objętych obecnie jednym dokumentem procedowanym przez KE i określanym dalej jako „Akt wykonawczy do REMIT”)¹.

REMIT ustanawia przepisy określające obowiązki informacyjne i zakazy stosowania praktyk stanowiących nadużycia (manipulacje) na hurtowym rynku energii (w odniesieniu do energii elektrycznej i do paliw gazowych), analogiczne do przepisów przyjętych wcześniej w stosunku do rynków finansowych. Rozporządzenie przewiduje monitorowanie hurtowych rynków energii elektrycznej i gazu przez Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki („Agencja” lub „ACER”)

„Głównym celem REMIT jest wykrywanie i zapobieganie nieuczciwym praktykom na hurtowych rynkach energii

działającą w ścisłej współpracy z krajowymi organami regulacyjnymi. Przepisy REMIT nakładają też na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia norm prawa krajowego w celu rozszerzenia uprawnień krajowych organów regulacyjnych w zakresie monitorowania i egzekwowania przepisów REMIT (art. 13 Rozporządzenia), a także normujących sankcje z tytułu naruszenia obowiązków wynikających z Rozporządzenia (art. 18 Rozporządzenia). W wykonaniu tego obowiązku Ministerstwo Gospodarki zaproponowało projekt zmiany ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw z dnia 1 lipca 2014 r. (szerzej o projekcie nowelizacji w dalszej części artykułu).

Głównym celem REMIT jest wykrywanie i zapobieganie nieuczciwym praktykom na hurtowych rynkach ener-

gii. Rozporządzenie wprowadza w tym obszarze wspólne dla całej Unii Europejskiej ramy w zakresie:

- definiowania nadużyć na rynku (manipulacji),
- wyraźnego zakazu manipulacji i usiłowania manipulacji,
- zasad monitorowania hurtowych rynków energii,
- sankcji w związku z naruszeniem przepisów REMIT.

Działania te w założeniu mają prowadzić do zwiększenia przejrzystości hurtowych rynków energii. W odniesieniu do podmiotowego Rozporządzenia, jego przepisy dotyczą uczestników rynku, którymi zgodnie z art. 2 ust 7 i 8 REMIT są osoby fizyczne lub prawne, w tym operatorzy systemów przesyłowych, którzy przeprowadzają transakcje, obejmujące składanie zleceń, na co najmniej jednym hurtowym rynku energii. W Polsce definicja ta obejmuje większość przedsiębiorstw energetycznych, które uzyskały koncesję na wytwarzanie, przesył, dystrybucję lub obrót energią elektryczną albo paliwami gazowymi.

Rozporządzenie ma zastosowanie do obrotu produktami energetycznymi sprzedawanymi w obrocie hurtowym, przez które, zgodnie z art. 2 pkt. 4, należy rozumieć „następujące umowy i instrumenty pochodne bez względu na miejsce i sposób prowadzonego nimi obrotu:

- a) kontrakty na dostawę energii elektrycznej lub gazu ziemnego w przypadku gdy dostawa ma miejsce w Unii,
- b) instrumenty pochodne dotyczące energii elektrycznej lub gazu ziemnego wytwarzanych, sprzedawanych lub dostarczanych w Unii,
- c) kontrakty dotyczące przesyłu energii elektrycznej lub gazu ziemnego w Unii,
- d) instrumenty pochodne dotyczące przesyłu energii elektrycznej lub gazu ziemnego w Unii.”

Zakres przedmiotowy Rozporządzenia obejmuje zatem zawierane na terenie UE, w obrocie hurtowym umo-

wy sprzedaży (energii elektrycznej albo gazu ziemnego) i umowy na usługi przesyłu (energii elektrycznej albo gazu ziemnego) oraz związane z nimi instrumenty pochodne. Ponadto, REMIT w ramach wyjątku obejmuje również kontrakty na dostawy lub dystrybucję energii elektrycznej albo gazu ziemnego do odbiorców końcowych, których roczne zużycie wynosi 600 GWh lub więcej.

Główne obowiązki przewidziane w Rozporządzeniu można podzielić na dwie grupy - w zależności od tego czy już obowiązują, czy wejdą w życie dopiero po przyjęciu przez Komisję Aktu wykonawczego do REMIT. Do pierwszej grupy należy przede wszystkim obowiązek publikowania informacji wewnętrznych (jak również powiadamiania organu regulacyjnego i Agencji o przyczynach opóźnienia w ich publikacji), obowiązuje również zakaz wykorzystywania informacji wewnętrznych oraz zakaz manipulacji lub usiłowania manipulacji na hurtowych rynkach energii. Natomiast obowiązek raportowania transakcji do ACER oraz obowiązek rejestracji uczestników rynku w rejestrze prowadzonym przez prezesa URE zaczną obowiązywać dopiero po wejściu w życie Aktu wykonawczego do REMIT.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 Rozporządzenia uczestnicy rynku mają obowiązek podawać do publicznej wiadomości informacje wewnętrzne. Informacja wewnętrzna została zdefiniowana w Rozporządzeniu za pomocą 4 kryteriów - jest to:

- informacja o szczegółowym charakterze,
- informacja, która nie została podana do publicznej wiadomości,
- informacja, która odnosi się bezpośrednio lub pośrednio, do jednego lub więcej hurtowych produktów energetycznych,
- informacja, która została podana do wiadomości publicznej, i która mogłaby prawdopodobnie znacząco wpływać na ceny hurtowych produktów energetycznych².

Zgodnie z art. 4 ust. 1 Rozporządzenia ujawnienie informacji wewnętrznej obejmuje informacje dotyczące zdolności i wykorzystania instalacji służących produkcji, magazynowaniu, przesyłowi energii elektrycznej lub gazu ziemnego lub zużywających energię elektryczną lub gaz ziemny bądź informacje dotyczące zdolności i wykorzystania instalacji skroplonego gazu ziemnego (LNG), w tym dotyczące planowanej i nieplanowanej niedostępności tych instalacji. Zgodnie z art. 4 ust. 4 Rozporządzenia publikacja informacji wewnętrznej, w tym informacji w formie zagregowanej, polega na jej jednoczesnym, kompletnym i skutecznym podaniu do wiadomości publicznej, zgodnie z rozporządzeniem

„ (...) istotnym wymogiem wprowadzonym przez REMIT jest obowiązek raportowania transakcji do ACER

(WE) nr 714/2009 lub rozporządzeniem (WE) nr 715/2009, lub wytycznymi i kodeksami sieci przyjętymi na podstawie tych rozporządzeń. Do powyższego obowiązku nawiązał prezes URE w treści Komunikatu nr 23/2014 z dnia 9 czerwca 2014 r. wskazując, że biorąc pod uwagę „funkcjonowanie Giełdowej Platformy Informacyjnej jako miejsca publikacji uporządkowanych i transparentnych komunikatów (danych dotyczących systemu energetycznego

w Polsce, jak również miejsca do publikowania informacji wewnętrznych)”, konieczne jest wdrożenie „systemu publikacji informacji wewnętrznych, we współpracy z Towarową Giełdą Energii S.A., w sposób zapewniający wymóg (I) równoczesności, (II) kompletności, (III) skuteczności”.

Kolejnym istotnym wymogiem wprowadzonym przez REMIT jest obowiązek raportowania transakcji do ACER. Art. 8 ust. 1 Rozporządzenia zakłada raportowanie do Agencji szczegółowych informacji obejmujących określenie produktów energetycznych nabywanych i sprzedawanych w obrocie hurtowym, uzgodnione ceny i ilości, daty i godziny wykonania transakcji, ich strony i beneficjentów, a także wszelkie inne istotne informacje. Postanowienia szczegółowe w tym zakresie będzie zawierać m.in. Akt wykonawczy do REMIT (obecnie trwa tzw. procedura komitologii w Komisji Europejskiej prowadzona na podstawie art. 271 TFUE, której celem jest przyjęcie Aktu wykonawczego do REMIT). W skład komitetu pracującego nad tym dokumentem wchodzi przedstawiciele Ministerstw właściwych do spraw energii oraz krajowe organy regulacji energetyki. W ramach konsultacji projektu Aktu wykonawczego do REMIT uczestnicy rynku zwrócili uwagę m.in. na to, że Komisja powinna określić progi minimalne (progi istotności transakcji), których osiągnięcie będzie generowało obowiązek raportowania transakcji - dotąd tego nie uczyniono, choć znacznie zmniejszyłoby to uciążliwość związane z realizacją tego obowiązku. Wskazuje się także na niewystarczającą ilość czasu na przygotowanie się do zmian przez uczestników rynku i przystosowanie zorganizowanych platform obrotu do raportowania informacji na temat zawartych kontraktów. Poza tym Akt wykonawczy do REMIT w swojej aktualnej wersji przewiduje obowiązek raportowania każdej zmiany lub modyfikacji kontraktów objętych zakresem REMIT. Natomiast zdaniem uczestników rynku obowiązek

raportowania powinien ograniczać się jedynie do zmian istotnych, mających znaczący wpływ na rynek.

Kolejnym obowiązkiem nałożonym na uczestników rynku przez REMIT jest ich obligatoryjna rejestracja w rejestrze prowadzonym przez prezesa URE. Obowiązek ten reguluje art. 9 Rozporządzenia, zgodnie z którym: „Uczestnicy rynku zawierający transakcje, które mają być zgłaszane Agencji na podstawie art. 8 ust. 1 rejestrują się w krajowym organie regulacyjnym w państwie członkowskim, w którym mają siedzibę lub w którym stale zamieszkują, lub jeżeli nie posiadają siedziby w Unii lub nie zamieszkują w Unii, w państwie członkowskim, w którym prowadzą działalność.” REMIT zakłada, że rejestr będzie zawierał informacje wystarczające do identyfikacji uczestnika rynku, a każdy uczestnik rynku otrzyma niepowtarzalny identyfikator. Dane te będą przekazywane przez właściwy krajowy organ regulacyjny do ACER, która następnie utworzy europejski rejestr uczestników rynku.

Jednym z najbardziej aktualnych zagadnień dotyczących zapewnienia realizacji REMIT jest **system sankcji za naruszenie obowiązków przewidzianych w przepisach Rozporządzenia**. Projekt nowelizacji ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw z dnia 1 lipca 2014 r.³ przewiduje w tym zakresie sankcje administracyjne oraz karne. Zgodnie z projektem nowelizacji katalog okoliczności upoważniających prezesa URE do nałożenia kary pieniężnej (sankcja administracyjna), zawarty w art. 56 ustawy Prawo energetyczne, ma zostać poszerzony o nowe punkty (39-44) obejmujące przypadki naruszenia REMIT (np. naruszenia obowiązków w zakresie publikacji informacji wewnętrznych, raportowania transakcji, czy dokonania rejestracji jako uczestnika rynku). Zaproponowano również dodanie w ustawie nowego rozdziału 7a - Przepisy karne (art. 57a-57e), przewidującego sankcje karne za różne rodzaje czynów zakazanych przez

REMIT, m.in. w postaci kary grzywny (w wysokości do 2 albo nawet do 5 mln zł, w zależności od czynu) oraz pozbawienia wolności (od 3 albo od 6 miesięcy do 3, do 5 albo nawet do 8 lat, w zależności od czynu oraz funkcji osoby popełniającej czyn - w przypadku bezprawnego wykorzystania informacji wewnętrznej kwalifikowanej odpowiedzialności z tego tytułu podlegają członkowie organów administracyjnych, zarządczych lub nadzorczych w przedsiębiorstwie). Dodatkowo, w ramach nowelizacji nastąpi rozszerzenie uprawnień i zadań prezesa URE o kompetencje niezbędne do monitorowania hurtowego rynku energii, wykrywania manipulacji i prób manipulacji przez uczestników rynku. Projekt nowelizacji określa również podstawy prawne do współpracy na szczeblu krajowym między prezesem URE, prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz przewodniczącym Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie nadzoru i egzekwowania obowiązków nałożonych na uczestników rynku przez REMIT.

Podsumowując, nadal trwa proces wdrażania systemu norm regulujących zasady przetwarzania informacji o transakcjach zawieranych na rynkach hurtowych energii elektrycznej i gazu, obejmujący przede wszystkim przepisy REMIT (m.in. zasady publikowania informacji wewnętrznych oraz raportowania transakcji), przepisy Aktu wykonawczego do REMIT (będącego w fazie konsultacji - od jego przyjęcia uzależnione jest wejście w życie przepisów REMIT dotyczących raportowania transakcji) oraz przepisy procedowanego przez rząd projektu nowelizacji ustawy Prawo energetyczne (wprowadzającej instrumenty nadzoru i sankcje za naruszenie REMIT). Ponadto, ACER prowadzi obecnie konsultacje dotyczące dokumentu REMIT Trade Reporting User Manual (TRUM)⁴, odnoszącego się do rodzaju i struktury danych, podlegających obowiązkowi raportowania do ACER na podstawie REMIT oraz dokumentu

ACER REMIT Requirements for Registered Reporting Mechanisms (RRM) określającego wymagania techniczne i organizacyjne, dotyczące raportowania danych do ACER. Dokumenty te mają charakter szczegółowych objaśnień opracowanych przez ACER na podstawie delegacji zawartych w treści Aktu wykonawczego do REMIT. Zgodnie z prognozami Ministerstwa Gospodarki wdrożenie Rozporządzenia oraz Aktu wykonawczego do REMIT powinno nastąpić w III kwartale 2014 r.⁵ □

1) Treść projektu Aktu wykonawczego do REMIT - dostępna pod linkiem: http://konfederacjaenergia.pl/opinie/_files/2014_01/kp-33.pdf - "Draft REMIT Implementing rules - Working document". 1st REMIT Committee meeting - 20 December 2013 wraz z pismem Ministra Gospodarki z dnia 7 stycznia 2014 r.

2) Projekt nowelizacji ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (projekt z dnia 1 lipca 2014 r. wersja 1.2), w art. 1 ust. 1 - przyjmuje definicję pojęcia „informacji wewnętrznej” poprzez odwołanie do treści REMIT (będzie ona wprowadzona w art. 3 poprzez dodanie pkt.50).

3) Najnowsza wersja to wersja projektu z dnia 1 lipca 2014 r., wersja 1.2.

4) http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Public_consultations/Pages/PC_2014_R_05.aspx

5) Taką prognozę zawarto w Ocenie Skutków Regulacji z dnia 10 lipca 2014 r. do projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw z dnia 1 lipca 2014 r., wersja 1.2.